

Jasmin B. Frelih
LEDENI MOŽJE

IZBIRE BREZ POSLEDIC
LJUDJE BREZ POSLEDIC

Prva knjiga SPECULA PRINCIPUM

HILARION:

Skrivnost, do katere bi se ti rad dokopal, varujejo modrijani. V daljni deželi živijo, sedijo pod velikanskimi drevesi, oblečeni v belo in mirni kakor bogovi. Zrak, ki jih hrani, je vroč. Po tratih okrog njih lazijo leopardi. Z njihovimi glasovi se meša žuborenje izvirov in hrzanje samorogov. Poslušal jih boš: in razodelo se ti bo obličje Neznanega.

ANTON zavzdihne:

Pot je dolga, jaz pa sem star!

HILARION:

Oh! Oh! Pametnih ljudi ne manjka! Nekaj jih je celo čisto blizu tebe, tukaj! – Vstopiva!

FLAUBERT

prvem letniku, skoraj do ure točno pred letom dni, je čez zimo še ohranjala čar začetka in vseh možnosti, ki bi lahko sledile, se spomladi že uklanjala pod težo rutine in rokov in vse dejanske proze študentskega življenja, poleti povsem poniknila v brezdušno pretakanje brezskrbnih dni, kjer je bila domala v celoti pozabljena, dokler ni prav takšnega večera, v kakršnem je bila zapisana, morda na točno isti ulici, kot se mu je prvič prikradla v glavo, zdaj spet poskusila vneti svojo obljubo in očarati zanj še nekaj temnih mesecev, kot božična dekoracija, ki skuša ob ponovni uporabi navdušenje nad novostjo nadomestiti z udobjem domačnosti, toda naletela je na Leona, ki se je precej spremenil od takrat, ko se je bil prvič zalotil z njo v svoji glavi.

Korak mu je zastal pod lokom arkad. Namrščil se je in s pogledom ošinil stopnišče pred uršulinskim samostanom, kjer je poroznost sivih zidakov gosto odsevala meglo, ki je ob pogledu na drugo stran Kongresni trg že sredi ceste razblinjala v večnost večera. Popravljal si je ovratnik, začutil hladen prst na ključnici kot dramilo in stopil naprej, začuden nad nenadnim prihodom povedi, ki mu je spet skušala zarisati prihodnost. Z dlanjo je podrsal po ograji stopnišča in pozorno spremljal občutja hrapavosti, vlage, ostrine kamna, za trenutek znova postal in dlan trdo pritisnil. Nekakšni temelji vendarle, nekje pod njim. V nasprotju s svetom, ki ga je obkrožal, puhastim migetanjem svetilk v nedoločljivi daljavi, mokro zarezo luči avta, ki je s cmokanjem luž zapeljal mimo. Opažoval je, kako tanka plast spenjene vode polzi nazaj

v svojo obliko, odmaknil dlan s kamna in priprtih oči premeril izklesano ograjo, kot da bi posumil, da je sanje o novembrskem romanu v svoje načrte skrila Plečnik, da bi prežali na mimoidoče študente na poti na Filozofsko. Čeprav se mu je ideja o arhitektu, ki bi znal ustvarjalni navdih spraviti v kamen, zdela posrečena, ga je možnost, da poved ni bila povsem njegova, navdala z malodušjem.

Kakorkoli, roman zdaj ni več zadostoval. Ambicije so zgolj po letu študija v glavnem mestu prerasle ustvarjalni dosežek in morebitno slavo, ki bi mu sledila; Leonovo zavedanje sveta je postajalo vse bolj surovo in zaradi tega, tako se mu je zdelo, vse bolj resnično. Študij je bil za to odgovoren le posredno, saj v izpitni literaturi ni bilo najti veliko tekstov, ki bi mu približali pravo naravo sveta. Po incidentu, ko je profesor mimogrede vprašal, če mu študentje lahko zaujajo naslov kakšnega Stendhalovega romana, nakar je skorajda celotna predavalnica v zrak stegnila roko, da jo je nazadnje, čeprav ni imel pojma, ogorčeno osramočen napol privzdignil tudi Leon sam, izogibajoč se profesorjevemu pogledu, ki se ga je milostno ognil in pristal na sošolki, ki je vedela, da je Stendhal napisal Rdeče in črno, si je po zaključenih pomladnih rokih v domači knjižnici ta roman sposodil in ga v hudi vročini prvih junijskih dni hodil brat v klet na hladno, kjer ga je dokončal v dveh ali treh duških in nazadnje prišel ven docela spremenjen.

Ne, roman ne bo dovolj. Urediti si bo treba življenje, se nekako znajti med visoko družbo, se bogato poročiti, najti ugledno službo z dobro plačo, se

posvetiti poslom, najbrž postati član kakšne stranke, nekoč menda upravnega odbora, se preudarno in smotrno dokopati do deleža družbene moči, ga kopičiti in nikoli spustiti iz rok. Moč se mu je sicer, dvajsetletnemu, zdela tako nejasen koncept kot trenuten razgled v smeri Drame, kjer so v megli migetali kvadri razsvetljave s ploščadi pred Cankarjevim domom in razmazan utrip semaforjev za njimi, in tako nedostopna reč kot zapuščeno pročelje stavbe na drugi strani, s streho že v trdi temi, kot trhlo okostje nečesa nekoč živega. Toda vsekakor je morala biti prav moč na neki način povezana s stvarmi, ki jih je Leon od življenja hotel. Trenutno so imela pri tem prednost dekleta.

Mlade igralke je gledal na fotografijah s predstav, izobešenih za steklo na zidovih Drame, in premleval, kakšen pristop naj bi ubral in koliko je možnosti, da je kakšna od njih tudi bogata. Je igralka poklic, ki ga imoviti starši dopuščajo svojim hčeram? Še eno od vprašanj, na katera ni imel odgovora, toda veselil se je že samega obeta raziskovanja in možnosti, da bo takšne stvari nekega dne vedel.

Na robu stavbe je v prikladno počez nastavljenem steklu ujel svoj odsev in si s čela odmaknil pramen las. Črni plašč je bil menda nekoč last njegovega deda, vendar ni bil prepričan, ali bi Mari to verjel. Prav lahko bi bil tudi miloščina, Karitas za njenega bodočega študenta, ali pa ga je kakšen skesan sosed vrgel na hodnik, kjer ga je našla, oprala, skrajšala, prešila in mu nato s coprnijo svojih olj, masti in žavb zagotovila na trenutke skorajda dostojanstven lesk.

Leonu je bil še vedno prevelik, lansko leto tik pred božičem je prvič upal z njim v Ljubljano, saj preprosto ni več zdržal mraza svoje edine jesenske jakne, in se v njem počutil kot v predimenzioniranem pajacu, kot strašilo, ki z vsakim premikom roke povzroča strašen veter. Toda nekako je bil plašč vendarle v skladu s študentsko in mestno modo, čudnih ali posmehljivih pogledov ni pritegoval in Leon se je sčasoma privadil občutka, da mu telo med hojo prosto pleše med težkimi zavesami iz bombaža.

Zdaj, ko ni bil več bruc, se je v puloverjih, ki jih je spletla Mara, v zbledelih kavbojkah (za katere pa je vedel, da so res bile del neke dobrodelne vreče; kar v želodcu ga je speklo vedno, ko se je spomnil, kako se jih je razveselil), reklamnih majicah gostiln in vulkanizerjev in Alpininih gojzarjih, ki jih je Mara, kot nekdanja delavka v Žireh, še vedno lahko kupovala s popustom, počutil povsem v redu.

V izložbi lokala Semafor je sošolec, o katerem so dekleta neprestano nekaj šušljala, saj se je na brucovanju poljubljal kar s tremi (kaj tremi; šestimi, desetimi, si je mislil Leon) in imel menda nekaj talenta za poezijo, sicer pa se je na predavanjih vedno metal ven z nekakšnimi čudnimi razpredanji, pred skodelico, iz katere se je kadilo, bral angleški prevod Don Kihota. Leon se je pretvarjal, da ga ni videl, in čutil na sebi njegove oči, ko je šel mimo, pozoren, da ga ne bi izdal neodločen korak. Segel je v žep in pogledal na telefon, koliko je ura, tiho zaklel, ko je videl, da mu baterija komaj še zdrži pot od doma, in se začudil, kaj počne oni par minut pred predavanjem še v lokalu.

Na stopnišču pred fakulteto je neki profesor filozofije kadil cigareto z roko v usnjeni rokavici in se muzal jati študentov, ki se je v odtenkih oker barv drenjala okoli njega. Leon je skušal mimogrede ujeti oči katere od rdečelasih metalk, ki so sedele v ravni vrsti na klopeh kot na avdiciji za Laibach, vendar so strmele skozenj, zato se je po stopnicah v avlo povzpел rahlo nejevoljen. Dvigalo mu je ravnokar ušlo. Razgledoval se je naokrog, če bi morda kje ujel koga poznanega, vendar je bila večerna ura na fakulteti polna starih ljudi, ki so prišli predavanja poslušat po službi, kdo ve zakaj, starci v kavbojkah, ki se kar niso hoteli otresti privida, da so intelektualci, in našmin-kane starke, ki so prišle s svojimi spomini na sladke noči spravljat profesorje v zadrego. Vsepovsod torbe, mahedranje plaščev, gnezda frizur, k prsim privite pole papirja, vsepovsod očala, kazalci, dvignjeni ob korenih nosov, obrvi, ki so z dvigom spravljale obraze pod kot, poudarki z dlanmi, vonj vsega pa kot bi nos pritisnil naravnost v Dalmatinovo Biblijo, stolec-tja shranjeno nekje na ne povsem suhem.

Do četrtega nadstropja se je vrvež umiril, Leon pa je razširil roke in oči in zavpil »Pa jebemti, kako je to možno?« v trenutku, ko je s stopnišča zavil na hodnik. Prostdušnost njegovega nastopa jih je spravila v smeh, nekaj punc v temnejših, spranih barvah in visokega, sključenega fanta, ki so stali v poklapanem krogu pred vrati učilnice, ko je Leon, tudi z nasmehom, zakorakal mednje, da bi videl, kakšen je bil tokrat vzrok njihove nesreče.

Profesor je na vratih pustil list papirja, pogost prizor, ki je z nedoločljivim izgovorom sporočal, da večerno predavanje odpade. Takšen list na vrata ni nikoli romal prej kot pet ali deset minut pred uro, na internetu ga včasih sploh ni bilo, tako da so imeli od njega korist zgolj tisti, ki so bili iz Ljubljane, ali pa so stanovali po študentskih domovih, vse vozače iz bližnje in daljne okolice pa je spletel v prav takšno skupino upravičeno nejevoljnih, ki so nato svoje frustracije spili in razkadili v katerem od okoliških lokalov.

Leon se je že nadejal družbe in se proti njim obrnil očitno sprijaznjen z usodo, pripravljen, da počaka še na koga, preden bodo stopili ven, ko jo je zagledal na drugem koncu hodnika, samo na klopi – Niko, plavolaso in bledečo, oblečeno v prosojno, svilnato tkanino, v čevljih s peto, zazrto v telefon, s torbico, dežnikom in plaščem ob sebi, in prestal silovit vzbrst svojih živcev. Krog mu je kot zavezniku sredi nevšečnosti, tačas razklenjen, že pripravil nekaj prostora, njihovi pogledi so le najblažje zadržani gravitirali v njegovo smer. Iz žepa je vzel telefon, se namrščil v ekran in si z dlanjo obrisal nos, nato pa se s skomigom, kot da je reagiral na sporočilo, sprehodil proti Niki.

Telo mu je začelo škripati. Zrak se je pred njim gostil, da je imel kmalu občutek, kot da koraka v želatino, stiskalo mu je pljuča in čelo mu je postajalo vročično, jezik se mu je sušil, pogled se mu je trdo pritisnil ob tla, ko pa je stal že skoraj tik pred njo, si ni znal več niti predstavljati, da bo uspel iz sebe izdavi kaj drugega kot nekaj popolnoma norega, nekaj,

kar ga bo zaznamovalo za vedno in mu do konca življenja onemogočilo vsako osvajanje, vsak nagovor, vsak pristop.

Z vso nonšalanco, ki jo je še premogel in ki je prišla, tako se mu je zdelo, iz najsrajnejših kotičkov telesa, morda nekje izmed prstov na nogah, je z monotonim, suhim glasom vprašal:

»A greš kaj spit?«

Pogleda sta se jima ujela. Leon ni imel pojma, kaj je sporočal njegov, v njenem pa je ujel le trenutek začudenosti, ki je prešla v muzanje, pridobila ostro noto nekakšnega pomilovanja ali usmiljenja, preden se ji je pogled zbral v študiozno motrenje, se zavrtal v Leonove oči in od njega terjal nadčloveški napor, da jih ni odvrnil. To je trajalo kakšno večnost ali dve.

»Kam pa greste?« je nazadnje vprašala. V njenem glasu je zaznal le odtенок preplaha – prvi e je le najbolj nežno zahreščal – toda Leon je njeno negotovost zgrabil, kot da bi ribaril na roke, s pogledom ošnil zbrane pred vrati, začutil njihovo užaljenost in zmedo in se s petami – opazil je, da se je nekje vmes postavil skoraj na prste – trdo spustil na tla.

»Ne vem, kam bojo šli. Mislil sem, če bi šla ti z mano.«

Spet motrenje in molk.

»Midva, pač, samo,« je rekel Leon.

Zardela je. Leon je rdečico vzel kot dobljeno bitko in se moral zavestno opozoriti, naj se preveč ne sprosti, njo pa je zardelost spravila v naglico. Odvrnila je pogled in začela šariti po svojih stvareh, noge razkrižala in jih spet prekrižala, pa ker ni nikjer našla ni-

česar pametnejšega, z nasmehom, ki se je malenkost preveč trudil delovati vzvišen, rekla:

»Ja, okej. Pa pejva.«

Počakal je, da si je oblekla plašč, skoraj povsem negibno, le s kotički oči pozoren na sošolce, ki so strmeli vanju, ne vedoč, kaj naj si mislijo, in so začeli opravlljivo brenčati takoj, ko sta šla mimo, pa šel z njo dol (kar oddahnil si je, ko je zavila na stopnice, dvigalo bi bilo menda preveč intimno) in jo poslušal, ko mu je pojasnjevala, kaj je prej počela, da ni preverila obvestil in da je nato zmenjena za po koncu predavanja, ampak da pa res ni imela pojma, kaj bi počela tačas, saj ni v Ljubljani nobene njene prijateljice, in Leon se je nasmihal in kimal in srce mu je pelo, dokler ni v svoji začaranosti opazil, da se je zazrla vanj.

»Kaj?«

»Rekla sem, a ti ne bodo nič zamerili.«

»Kdo?«

Dvignila je obrvi, če jo je sploh kaj poslušal.

»Ja, ostali.«

Sklepal je, da meri na krog sošolcev pred vrati, in se zadržal, da ni še tretjič odgovoril z vprašanjem. Ostali?

»Pa saj nismo več na gimnaziji ...« je rekel in se hitro popравil, ko je opazil, kako se ji je zavihala ustnica, »... mislim, njih že skoraj vse poznam, s tabo pa še nisem spregovoril več kot par besed ...« Priki-mala je, zadovoljna z varnostjo argumenta, ko ga je polomil, »... in še vseč si mi.«

Štorkljanje njene hoje je obmolknilo. Stala sta v avli, tik pod stopniščem, in nekaj ljudi se je zrinilo mimo njiju, ko se je Leon obrnil in začudeno opazoval njeno mrščenje.

»Ampak to ni dejt,« je rekla.

Sprostiti ju je hotel s smehom, vendar je imel zdaj tudi sam že cmok v grlu.

»Vem, saj nisem hotel reči na romantičen način, tako ali tako imam punco, mislil sem tako, bolj estetsko, kot kompliment.«

Zadnje besede je podprl z zamahom dlani. Ni bila povsem prepričana.

»Okej. Hvala. Samo da ne bo ...«

»... ne, ne. Razumem. Nič ... si ne bom mislil.«

Vendarle je na poti okrog fakultete držala malo več razdalje. Večer je s svojo mračno vlago iskal špranje v rokavih, hlačnicah, pri ledjih in mrazil. Tudi sanjave luči niso obetale toplote in Leon je roke tlačil globoko v žepe, z glavo priklonjen v njeno smer, ko je govorila, z očmi, ki so preiskovale okolico, če bi kje videl kakšnega znanca, ki bi mu ob takšni družbi lahko namenil pomežik za pogum.

Za vrati obzidja je okrog majhnega parka stalo nekaj lokalov. Leon je presodil, da bodo v prvega prišli sošolci, zato je potegnil mimo, nato pa korak rahlo upočasnil in pustil končno odločitev njej.

»A bova zunaj? Jaz bi kakšnega prižgala.«

Njen plašč je bil videti dobro podložen. Usedla sta se in naročila pivo. Iz torbice je izbrskala škatlo cigaret in vžigalnik in ju položila na mizo. Ko je vzela cigareto, je eno ponudila tudi njemu.

»Jaz še ne kadim.«

Nasmejala se je. Z očmi je bil priklenjen na jamice v njenih licih, ko je pojasnjeval:

»Na gimnaziji sem jih nekaj, vendar me ni potegnilo. Ampak takrat sem bil edini fant v razredu.«

»Tudi mi smo jih imeli bolj malo.«

»Držal sem se bolj zase.«

Natakarica je prinesla vrčka, Leon je za trenutek predolgo strmel za njo, ko je odhajala. Nika je s prvim požirkom vrček spraznila do polovice in Leon ni znal presoditi, ali zato ker ji je bilo nelagodno ali je bila pač žejna. Vonj po tobaku se je prijetno mešal z vonjem njenega parfuma.

»Ampak to ti na faksu najbrž koristi. Jaz sem še vedno povsem izgubljena, če nikjer nikogar ne najdem.«

Gledal jo je, kot da bi skušal ugotoviti, kdo je za zaveso njenega govora. V njeni stalni družbi so bile sicer same lepe in samozavestne punce in en bradat fant, ki je vedno nosil poslovno obleko, za katerega je neka kolegica rekla, da je bodisi poročen bodisi gej (v resnici je uporabila drugo besedo). Sicer pa o njej ni vedel kaj dosti. Glede na priimek so ugibali, da je eden od njenih staršev politik na državni ravni, vendar tega ni znal nihče potrditi. Niti tega ni vedel, ali je bila iz Ljubljane, njen naglas je bil povsem rahlo primorski, vendar se Leon na naglase ni spoznal in so se mu večkrat prizanesljivo smejali, ko je Korošce spraševal, če so Viole, Prlekom pa hvalil Kolpo. Zanj so začuda vsi takoj vedeli, od kod je.

Vse na njej je bilo elegantno in nevpadljivo, nohte je imela lepo urejene in prste povsem tanke, skoraj krhke, ustnice krepke in mesnate, nenaličene, morda samo labela, oči zelo nežne, vodnate kot akvareli. Ničesar ne bi znal reči o premoženjskem statusu njene družine, kar je največkrat pomenilo, da jim ni šlo slabo, toda morda je bila ena tistih redkih, ki tudi sredi pomanjkanja razvijejo okus.

»Kaj?«

»Nič, samo premišljeval sem, da o tebi ničesar ne vem.«

Nasmehnila se je, alkohol ji je že zmehčal obraz in njeni gibi so postajali dolgi.

»Zdaj ravno berem van Goghova Pisma bratu.«

Leon je premišljeval, ali bi več o njej izvedel s splošnim pogovorom o slikarju – o katerem je vedel premalo – ali naj tvega bolj neposreden pristop.

»Torej slikaš?«

Odkimala je, naredila še en dolg požirek in kozarec skoraj spraznila. Leon je pil zelo počasi.

»Rada bi spoznala kulturo.«

»A, kulturo,« je rekel Leon, postavil komolce na mizo in se zazrl vstran, kjer je ujel četo sošolcev, ki so izginjali skozi vrata sosednjega lokala.

»V bistvu bi rada izvedela, ali je možno spoznati kulturo preko njenega izraza.«

Leon se ni mogel znebiti občutka, da ni povsem iskrena, vendar ni vedel, ali se norčuje iz njega ali je to samo njen način držanja razdalje. Usta je postavil v komaj zaznaven nasmeh, oči pa obdržal resne.

»Najbrž je vprašanje podobno temu, ali lahko spoznaš človeka preko njegove umetnosti.«

Zamislila se je.

»Res je, da na van Gogha zdaj gledam drugače. Ampak ne zares drugače. Podobi, ki sem si jo ustvarila ob njegovih slikah, njegovi stavki dodajo še eno dimenzijo. Ga zdaj poznam bolje?«

Leon je začutil, da ga vleče v past, ko se bo na neki točki izkazalo, da ve o slikarju povsem premalo, s čimer bo razkrinkan kot človek pomanjkljive razgledanosti. Huda reč na primerjalni. Pretvarjal se je, da premleva njene besede, v resnici pa je tuhtal, kako bi pogovor preusmeril.

»In koliko van Gogha je danes v povprečnem Nizozemcu,« je nadaljevala, »da bi mi pravilnejša predstava o njem lahko povedala kaj o specifičnem načinu življenja tam danes.«

Še vedno ni vedel, koliko ji to, o čemer govori, zares pomeni. Je šlo za vzvišeno kratkočasenje, za nadaljevanje pogovora, ki ga je imela z nekom drugim, nekje drugje, da lahko zdaj Leona primerja z neznanim tekmečem?

»Koliko Kobilce je v tebi, koliko Groharja v meni,« je rekel.

»Tako nekako, ja,« je povsem resno prikimala. »Jaz bi še enega,« je rekla nekomu za Leonovo glavo. Njegovega še vedno skoraj polnega kozarca ni niti pogledala.

»Čakaj, ti si iz Sorice?« ga je vprašala.

»Ne, iz Škofje Loke. Torej, po tem ključu, ti si iz Ljubljane?«

Skomignila je z rameni.

»Tudi tako lahko rečeva, ja.«

Dvignil je obrvi, vendar ni pojasnila. V roke je vzela telefon in tipkala. Leon je pil in strmel vanjo. Privlačna je bila, vendar se je bilo težko otresti občutka, da jo izgublja. Ko je natararica prinesla drugi vrček, je zazrta v ekran tiho premikala ustnice. Nenadoma je dvignila pogled, z mislimi nekje drugje pogledala skozenj, se razveselila piva in spet napravila dolg požirek.

»Ti pa paše.«

»Trenutno se spogledujem z alkoholizmom.«

Se norčuje iz njega? Ji je morda po prvem pivu postalo nerodno, da se je v javnosti znašla z njim, da jo je uspel pretentati in se lahko zdaj postavlja z njeno lepoto v svoji družbi, z njenim statusom – ko je pomislil na besedo status, so mu pred oči spet prišli pogledi sošolcev, kako skrušeno, prevarano so nenadoma tam stali, in se je moral nasmehniti, čeprav grenko – zato bo zdaj svoj premolk volje, svojo šibkost pred to kmečko pojavo v gojzarjih, ki jo je s predrzno potezo uspela zvleči na pijačo, skušala ublažiti z zlobo in mu podlo pokazati, kje zares stojita? Zazrl se ji je v oči.

»Študijsko, poklicno ali zasebno?«

Še najhuje je bilo to, da v njenem pogledu ni našel niti drobca sebe, nikakršne refleksije o svojem položaju. Kot da sploh ne bi bila prisotna.

»Filozofsko, morda?« je rekla, »če ni to preveč splošno.«

»Pojasni.«

Pramen las si je zataknila za uhelj in se mu pridružila s komolci na mizi. Obraz ji je preblisnilo nekaj težkega – obžalovanje ali melanholija.

»Vsak večer je najprej na tisoče večerov, toda preden zaspiš, vedno postane samo eden, tisti, ki se je zgodil.«

Prvič je dobil občutek, da ji je pomembno, če jo poslušā. Prikimal je.

»Vse življenje sem hodila spat trezna. Zdaj bom kakšno leto hodila spat pijana.«

»Ne sliši se najbolj zdravo,« je rekel in si priščipnil ličnico med zobmi, razočaran, da se ni spomnil česa boljšega.

»Na zdravje,« je rekla z mračnim nasmehom, dvignila v njegovo smer vrček in ga spila, še preden je uspel zgrabiti svojega. Opazovala ga je, ko je pil, in dvigala obraz skupaj z njegovim. Prazen vrček je odložil in si obrisal ustnice.

»So pijani večeri boljši od treznih?« je vprašal.

»Drugačni. V bistvu, tako bom rekla, naboj potenciala je močnejši.«

»Naboj potenciala,« je ponovil za njo, že malce mehkejše volje. Z očmi je poplesovala nad njegovo glavo in se nenadoma zagledala vanj.

»Viski, vodka ali šnops, hitro.«

»Viski,« je rekel brez jasnega razloga, morda ker je začela z njim.

»Dva Jamesona brez ledu in še dva,« je rekla in s prstom zaokrožila nad vrčkoma. Leon se je obrnil in ujel obris natarice, preden je izginila v klet. Na terasi sta bila skoraj sama. Oranžna žarnica nad

vhodom je v svoj soj ujela hrbet nekega fanta, njegov sogovornik se je že pogrezal v temo in se kazal le z žarečim ogorkom cigarete. Za Niko se je sprehajala neka punca in se očitno odločala, ali naj se usede ali počaka stoje. Bela luč ulične svetilke je skozi sito gole krošnje po mizah nasula svetle lise.

»Kaj pa ti bereš?« je vprašala.

»Trenutno sem nekje sredi Potovanja na konec noči.«

Počakal je njen odziv. Oči je uprla v daljavo in se na silo nasmehnila.

»Célinov Bardamu ... Krasno.«

»Antisemit je bil.«

»Céline, ja. Bardamu, kolikor se spomnim, pa ne?« je rekla. Natakarica je prinesla nova vrčka, prednjo položila kozarca z viskijem, vzela prazna vrčka, zamenjala pepelnik in odšla. Ves ta čas sta se spogledovala z zadržanim dihom.

»Samo mizantrop,« je rekel Leon. »Če sovražiš vse ljudi, je to še nekako razumljivo.«

Dvignila je kozarec.

»Na mizantropijo.«

Nazdravila sta in spila. Vroča kroglja mu je jedko napolnila usta, ga požgala po grlu in mu v želodcu pognala pekoče niti v vse smeri telesa. Toploto je kmalu začutil v prstih, v kolenih, na konici nosu.

»Močna knjiga ...« obmolknil je, ko je prižgala cigareto. Ob prvem izdihu dima mu je pomignila, naj nadaljuje.

»Včasih me zaskrbi, da imam ... ne vem, kako bi rekel, nočem reči prešibko, morda preveč dovtetno osebnost za takšne tekste. Z vsakim poglavjem po-

stajam, kot bi me ... ne vem ... preveč ... ali so moje misli ...«

»Toda to je odlično,« je rekla, zdelo se mu je, da iskreno.

»Ampak če postajam, kdo pa ostajam, mislim ...«

»Saj ravno to hočemo, od umetnosti, a ni res?«

»Ampak zakaj samo tako surovi teksti ... Gane me samo, kadar se svet in življenje prikažeta kot nekaj strašnega in težkega in nerazumljivega, takoj se pogreznem ... Če pa kdo piše ... če pa kdo hoče pokazati, da je stvar mogoče predstaviti tudi bolj lahkotno, če smeh ni ves ciničen in grozljiv, pa takoj pravljica in distanca ...«

Kimala je.

»Dva pola sta, doživetja, občutenja sveta, mar ne?« je rekla v dolgem izdihu, ki je mimo Leonove glave izstrelil kornet dima, »resnica na eni strani in lepota na drugi, in če prideš zelo blizu resnice, si nenadoma tudi zelo blizu lepote, in tudi obratno, če se uspeš približati lepoti, vidiš, da si nekako prišel tudi do resnice ... ampak poti sta pa zelo različni in nekateri ...«

Kimal je, vendar je ni več slišal. Niti alkohola so se mu prebile do možganov, kjer so pritisnile na center za kožo. Zaprasketala mu je, začutil je, da je ves zavit v svoj plašč, da ima povsod okoli sebe še ogromno prostora, praznino, ki je klicala, da se jo zapolni. Obliznil si je ustnice in se skušal spet posvetiti njene-mu glasu, toda prednost je prevzemala njena podoba, vse slutnje tega, kako bi jo bilo čutiti. Zgrabil je vrček, da bi ostal na tleh, in nagnil, zazrt v zrak. Ko je vrnil pogled, si je šla z roko za ovratnik, rožnata v

obraz, nasmejana, in vedel je, da bo spet rekel nekaj neumnega.

Prehitel ga je njen telefon, ki je zabrnal na mizi. Planila je po njem in pritisnila. Obraz ji je medlo mi-getal, Leon ni znal z njega razbrati ničesar.

»Greš kaj na Liffe?« je vprašala z očmi na telefonu.

»Jaz imam torente,« je samodejno odvrnil, z odgovorom, ki ga je imel pripravljenega in dobro preizkušene- ga že od lanskega novembra, ko se je moral prvič ubadati z gručami sošolk, mahajočimi s šopi kart in sporedi, polnimi oblačkov s svinčnikom, s primerjani urnikov na hodnikih in z ugibanji, kdo je uspel na pamet izbrati najboljše filme in kdo se je nehote zavezal dolgčasu, toda alkohol je zbrusil piko za odgovorom, zato je zdaj tiho dodal, »pa še nerodno mi je, tak.«

Pogledala ga je.

»Kakšen?«

»Vsa Ljubljana se pride pokazat v svojih štiklih, lakircih, usnjenih škornjih do kolen, v krojenih plaščih in krznu,« vmes je rekla: a daj no, namrgode- na, »v finih pletenih jopicah in žametnih suknjičih, v kavbojkah za pet povprečnih plač in puhastih gosjih bundah, jaz naj bom pa tak.«

Naslonila se je nazaj na stol in prekrizala roke.

»Pa saj ne gre za opero, no, samo art filmi so.«

»Ja, povej to njim. Saj sem jih videl, kakšni so. Kako me gledajo.«

Glas se mu je zatresel in pogled je uprla v tla, segla po cigareti v pepelniku in jo odsotno vrtela.

»Saj veš, da je Ljubljana mlado mesto. Kapitalizem je tu še relativno nov,« je rekla. Leon je pihnil zrak skozi nos. »Ljudje so pač še negotovi in si tako krepijo samozavest. Tako ali tako pa tisti, ki res kaj imajo, pridejo v trenirki in adidasah.«

Leona sta v valovih premetavala impulza vročine in praznine.

»In z rolexom na roki.«

Dlani je vrgla v zrak.

»Ah, daj no. Kaj bi rekel Bardamu? A ni življenje še precej bolj grozljivo kot pa to, da slučajno nimaš plašča za tisoč evrov? Pa saj čisto dobro izgledaš.«

Ni se znal upreti objestnemu nasmehu. S komolci je zdrsnil naprej in glavo položil na dlani. Ko je opazil, da ji je zaradi pogovora neprijetno – gledala je stran in vlekla cigareto, kot da bi jo skušala čim prej dokončati – ga je obliil sram. Kako se mu je uspelo tako hitro razkriti? Čutil je, da mu obraz žari.

»A daj, sem trapast ... oprosti, saj sploh ... saj me to sploh ne ... ma, briga me sicer, ne vem, od kod nenadoma ta gnev,« pravo besedo je našel, ujel je njene oči, videl, da se je v njih nekaj privihalo, glavo je dvignil in zakrilil z rokama nad mizo, »v tem viskiju se skriva neka jeza, a bova še enega?«

Pritisnila je telefon in ošinila uro.

»Dajva.«

»Za nabo,« je rekel in se obrnil k natararici, ki je kadila pri vratih, »Jameson krat dva.«

Ujel se je na njene oči in si domišljjal, da sta si všeč, ko je z njimi zavila, trikrat hitro potegnila, odložila cigareto in izginila v klet.

- »Tako ali tako je pa kriza,« je rekla Nika.
- »Velika duhovna kriza,« je rekel Leon.
- »Ne, finančna. Bomo drugo leto videli, koliko,« zasmejala se je, »kako že, gosjih bund bo še na Liffu.«
- »Ja, te so pa res tople.«
- Smejala sta se.
- »To bo vse Obama zrihtal, finance, bankirjem bo vzel in dal narodu ...«
- »Pri nas pa Pahor, seveda, lepo te prosim.« je rekla.
- »... ampak duhovne krize se pa s politiko ne da rešiti, to mora vsak posameznik sam.«
- »S torenti,« je rekla.
- »Omamljajte se, z viskijem, s pivom, s torenti.«
- »Točno tako,« je rekla, obema se je svetlikalo v očeh. »Saj jaz jih imam tudi, mislim, za Hollywood mi na pamet ne pade, da bi plačevala, razen pač 3D, vsake toliko ...«
- »Zdaj je že 4D, v BTC-ju,« je dodal Leon in se malce namrščil, ko se mu je zapletel jezik.
- »Veš, da smo šli tja gledat Pirate s Karibov, ne vem, kateri del, kdaj, lani?«
- »Ko smo ravno pri piratih, seveda. In?«
- »Ah. Johnny Depp, pač. Vrabec. Hvala,« sta pomignila natararici. Leon je zgrabil kozarček in ga dvignil.
- »Na mednarodne vode!«
- Nika se je zasmejala, nazdravila sta, spila. Leonu se je viski zdel že mnogo bolj razredčen, pivo pa je po njem sploh steklo kot radenska.
- »Ampak hotela sem reči ...«

»V Kranju je en grafit, zdaj sem se spomnil, pod glasbeno ...«

»... kar se tiče torentov, da tričetr Liffovega programa ...«

»Oprosti, kar povej ...«

»... da ne vem, kje jih najdeš, polno teh nekkih ob- skurnih evropskih filmov, čakaj, v glasbeno si hodil?«

»Grafit je bil *free spirit*.«

»Kateri inštrument pa?«

»In nekdo je nato nad s nasprejal strešico. Violino.«

»Res? Nikoli ne bi uganila.«

»Free špirit.«

»Kar sem hotela reči, da potem za te evropske filme čakaš po dva tedna, da se naložijo, in na koncu ne najdeš nikjer podnapisov.«

»Podnapisi pika net.«

»Kaj misliš, da ne vem?«

»Koliko jezikov pa govoriš?«

»Slovensko, srbohrvaško, angleško in nemško za silo. Zdaj se učim flamščine.«

»Prav flamščine.«

»A ti violino še igraš?«

»Ah kje, osnovno sem dokončal, od takrat pa se je nisem več dotaknil. Sploh ne vem, kje je v bistvu. S prsti na mrazu ...«

»Škoda. Jaz sem igrala klavir, seveda, še vedno ga, kdaj pa kdaj, ampak smo imeli tako majhno stanova- nje, a lahko še dvakrat pivo tukaj, prosim?«

»Free špirit. Čakaj malo, čakaj malo, na bankomat bom moral.«

»Velika finančna kriza. Kaj če zmanjka denarja?«

- »Nič več gosjih bund za ljubljansko buržoazijo.«
- »Ne, mislim, zdajle, ta trenutek, ko boš šel na bankomat.«
- »A bi zase rekla, da si del ljubljanske buržoazije?«
- »A v Škofji Loki pa nimate glasbene?«
- Leon se je nasmejal.
- »Imamo, imamo. Ampak sem hodil v kranjsko, ker sta moja mama in ravnateljica loške glasbene že od otroštva skregani. *True story.*«
- »True štory.«
- »Haha, se pravi, bo denarja zmanjkalo samo na enem bankomatu ali na vseh?«
- »Pa daj, ne boš zdaj hodil nikamor, da bom tukaj sama vsa pijana, saj se mi lahko še kaj zgodi. Hvala.«
- »Na zdravje. Ja, mislim, razen če ji rečeva, da so bankomati prazni.«
- »Pa saj imam jaz. Ti boš dal pa za kokice.«
- »Kakšne kokice.«
- »Ja, z mano greš na Vič. Gledat greva, čakaj, filmu se reče Ex Drummer.«
- »Bivši bobnar?«
- »Nizozemski film.«
- »Seveda. Kdaj pa je?«
- »Čez dobre pol ure.«
- »Karta?«
- »Ja, itak me je sostanovalka zafrknila, piše, da bosta s tipom pozna.«
- »Hm. Ne vem, ne vem, kako bom pa jaz nato domov prišel?«
- »Kaj, a bo mama jezna?«

»A če zmrznem v podhodu v Tivoliju? Ja, to bo pa kar jezna.«

»Ja, glej, jaz ti lahko ponudim pri nas kavč, ampak da sva si na jasnem ...«

»... telesa niso na voljo.«

»Niso, tako.«

»Samo prežvrkljan par zrkol lebdi naokrog v alkoholni omami ... glej, a ne dotikaj se.«

»A bo to problem?«

»Ne vem. Ne vem, kako naj se tak karkoli odločim?«

»Ja no, pa če ti pravim, greva v kino, spiš lahko pri nas, še kaj lahko spijeva ...«

»Okej.«

»Samo brez čudnih scen ...«

»Okej.«

»Okej?«

»Okej. Ampak ne vem, če sem bil že kdaj pijan v kinu. A ni to malo mučno?«

»Tri invalidne zgube ustanovijo band in povabijo slavnega pisatelja Driesa, da se jim pridruži kot bobnar,« je brala iz brošure, ki jo je izvlekla iz notranjega žepa plašča, »pridruži se jim in se nato začne igrati z njihovimi življenji.« Pogledala ga je, »po moje je *point*, da je mučno.«

»Očitno res. Kakšno ima pa oceno?«

»A na IMDb? Sedem in pol, skoraj.«

»Okej. Sem za. Pejva.«

»Spijeva, plačava in greva.«

»Kaj pa je v resnici tisto četrto v štiri D?«

»Ah, traparija, neke lučke in stoli se rahlo tresejo in vsake toliko pihne umetna megla.«

»Nič vonja po morju? Po grogu? Po znoju? Slani pršec in skorbutna prodajalka kart?«

»Eden od varnostnikov je res rahlo šepal, tako da teoretično bi lahko imel tudi leseno nogo.«

»Je imel na rami papigo?«

»A si kdaj izvedel, zakaj sta skregani?«

»Menda je tista vsa hudičeva. Pa mama res redko sodi o drugih ljudeh, in če že, so njene sodbe vedno zmerne, tako da mora biti nekaj na tem.«

»Torej, nisi.«

»Ne, res nisem.«

»Vprašaj jo, kaj se je zgodilo.«

»Morda. Kaj pa počnejo tvoji starši?«

»Mama je pravnica, oče je pa hišnik.«

Tempo pogovora jo je prelisičil, da je povedala po resnici, in Leonu se je to zdelo, kot da bi ga nekdo iztrgal iz trde teme osamelosti in ga objel. Prvič jo je uzrl kot resničnega človeka, ko se je spraševal o tem, ali je možno, da z njim ne ravna kot s predmetom, kot z izvodom Slovenskih novic, ki jih je nekdo pozabil na klopi, pa pridejo ravno prav, da si človek skrajša tisto uro in pol, čeprav bi mu bilo še vedno mnogo ljubše, da ga pri listanju nihče ne vidi, in nato je Leona prešinila misel, ali ni ravno to, da od drugih pričakuje, da bodo ravnali z njim kot s predmetom, tisto pravo popredmetenje ostalih ljudi, in nadalje se je vprašal, ali ni on sam torej izvor in vzrok vsega tega instrumentalnega gledanja na svet in ljudi v njem in na odnose med njimi, se za hip zamislil, ali

gre za obrambno naravnano miselnost, ki bi izvirala iz neke otroške travme ali globin njegovega dednega karakterja, ali bolj za neke vrste moško agresivnost, proces, v katerem se popreprošča svet, da bi človeku nato olajšal akcijo, in vse te misli so se zibale na valovanju njegove zavesti, tako rekoč vse naenkrat, in čeprav bi jih morda rad zaupal njej, ni vedel, s katere strani naj jih poprime, zato je njihov smisel rajši skušal čutiti kot misliti in se veselil njenega zadržanega pogleda, ki je kazal ranljivost in tudi olajšanje sprostitve, njenih ramen, ki so bila ves ta čas povišana v krču pleč, zdaj pa so se mirno polegla ob njene prsi, nenadne mehkode njenih gibov, ko je segla po vrček in napravila kratek požirek, kot da ne bi imela nič proti, da njun večer traja dlje, kar bi morda utegnilo nakazovati, da je med njima vzklilo čisto novo in čisto pravo in povsem resnično prijateljstvo, in vse to se mu je zazdelo tako lepo, da se je skoraj za trenutek prepozno zalotil, da mu gre nenadoma na jok, zato je moral svoje rosne oči s prisiljenim kašljem izgovoriti na oblak dima, ki mu sicer ni prišel prav blizu.

»Pa tvoji?« je vprašala, kar je Leona malce zmedlo, saj je prej v ihti, da bi od nje prejel iskren odgovor, pozabil, da tega vprašanja ne sprašuje ravno zaradi tega, ker ga nato vedno prejme nazaj. Lagal je Leon nerad. Kreativno zastranjevanje, preusmerjanje pozornosti in speljevanje pogovora nekam drugam, to že, vsega tega je bil do neke mere več, toda v trenutnem stanju se mu je zdelo, da bi vsaka pretveza postala očitna kot knedl v juhi, hladnokrvno kar od začetka si izmišljevati, pa ni bilo v njegovi naravi,

niti se mu ni, glede na mero toplote, ki jo je prejel od njene iskrenosti, zdelo pošteno.

»Moja mama pomaga v fari, očeta pa ne poznam.«

Pozorno je spremljal njen odziv, na preži za vsako gubico tistega osuplega posmeha, s katerim ljudje pospremiijo vsako neizzvano sramoto, kot kadar kdo med berilom prdne ali se v šoli pri guganju zvrne s stola, vendar brez potrebe, saj je Nikin obraz informacijo sprejel, kot da bi bila najnaravnejša stvar na svetu.

»Mama v fari, ti pa s francoskimi modernisti. Kako se pa to zmenita?«

»Moja mama vero dejansko razume kot potovanja je ...« Nasmehnila sta se. »Ja, vem, ampak res, kot potovanje, na katerem je vsak sam, z Bogom pač, in včasih se res pogovarjava o tekstih skozi prizmo njene vere, recimo Kandid ji je bil všeč, celo prebrala ga je, ko sem ...«

»... zdaj pa nakladaš!« je planila v smeh, »kako naj verjamem, da obstaja v Škofji Loki neka verna gospa, ki zjutraj po župnišču preklada hostije, zvečer pa se s sinom pomenkuje o Voltairovi teodiceji?«

Leon je zardel, vse skupaj je razumel kot kompliment in komplimentov ni bil vajen niti se ni znal nanje odzivati. Ves se je potegnil vase in s pohlevnim nasmeškom govoril »ja no, ja no«. Nika se je smejala.

»A lahko tukaj plačava?«

Z objestnim gibom je prijela vrček in ga spraznila.

»Pa ve, kakšne je Voltaire govoril o duhovnikih? O veri na splošno?«